

De Stropdas

Descartes College, Humaniteit van Genetica tot Robotica

De stropdas. Of toch simpelweg: de das? Een strop is tenslotte iets waaraan men mensen ophangt, zou een studentenvereniging gevat opmerken. Hoe men haar ook noemt, voor mij is het een belangrijk onderdeel van mijn dagelijkse outfit. Tijdens raadsvergaderingen, op verjaardagen of, zoals vorige week op een conferentie. Gedragen over een overhemd, onder een trui, of slechts gecombineerd met een colbert. Zonder dat zorgvuldig gekozen stuk stof dat de knoopjes bedekt, voelt het geheel voor mij onvolledig.

Lloyd-Leonard Opdam, Groep 1, Universiteit Utrecht, 19 december 2025

De functie van de stropdas is niet alles. Zij belichaamt een zekere esthetiek. De schoonheid van dit accessoire wordt immers bepaald door meerdere factoren. Precies zoals bij de mens. Waar de uiterlijke waarde van een persoon wordt beoordeeld aan de hand van een kapsel, fysieke gesteldheid of lengte, geldt voor de stropdas een vergelijkbare maatstaf: kleur, materiaal en knoop. Dassen bestaan in een rijk palet aan kleuren en bestaan uit uiteenlopende materialen zoals wol, polyester en katoen, maar boven alles staat de gouden standaard, zijde. Voor velen is dit de favoriet, de miss onder de dassen. Een natuurlijke vezel met een gladde textuur en een subtiele glans, die zich het meest elegant laat knopen. En juist die knoop vormt een ander wezenlijk aspect dat de esthetische waarde van de stropdas beïnvloedt. Ook hierin is veel keuze. Van de beginnende Four-in-Handknoop tot de Windsor, van de Oriental tot de meer complexe Trinity- en Atlantische knopen. Elke knoop draagt op eigen wijze bij aan het visuele geheel.

De stropdas is dus, net als de mens, een visuele multi-factor, die elkaar in het geheel beïnvloeden. Wanneer een stropdas als mooi wordt ervaren, versterkt zij de schoonheid van de drager. Belangrijk om te melden is uiteraard dat schoonheid vanzelfsprekend subjectief is, maar in dit paper bewust op objectieve wijze wordt benaderd om tot een betere duiding te komen.

Context

Een van de eerder besproken stoffen die wordt gebruikt voor de stropdas wordt in de eerste fase van het productieproces schuin afgesneden met een hoek van zo'n 45 graden. Dit moet met precisie gebeuren, en met name bij zijde om de das goed te laten vallen langs het lichaam. Vervolgens zet de productie zich voort in de stofopbouw. De constructie bestaat uit drie lagen. De buitenstof, de tussenvoering en een binnenvoering aan de achterzijde. Deze lagen worden daarna met de machine of hand samengebracht.

Voor de regio's Como en Napels staan internationaal bekend als de gouden producenten van de stropdas. Dit begon in de 20e eeuw, toen Italië bij uitstek hét land van de textiel was. Vakmanschap en hoogwaardige kwaliteit vormden er de norm. Het is dan ook geen toeval dat de stropdas haar weg vond naar een van de zijdehoofdsteden van Europa. Meer dan 85 procent van alle zijde werd destijds in Italië zelf vervaardigd, waarbij de productie grotendeels plaatsvond binnen het eigen land, en specifiek in regio's als Milaan, Como en Napels. In Napels opende Eugenio Marinella een kleine, allereerste gespecialiseerde winkel

in stropdassen. Italië eigende zich vanaf dat moment het product toe en ontwikkelde de stropdas tot een van de meest verfijnde accessoires binnen de herenkleding. Toch heeft de stropdas een lange en boeiende weg afgelegd voordat zij Italië, en later de rest van Europa bereikte.

Geschiedenis

Voordat de stropdas echt kwam kende de mensheid al vaker stukken stof om de nek ter decoratie. Zo droegen de terracottasoldaten uit het oude China (3e eeuw v.Chr.) halsdoeken, en ook Romeinse soldaten maakten gebruik van vergelijkbare stoffen, vermoedelijk ter bescherming tegen de kou of als uiting van status. De hals-decoratie kreeg echter pas werkelijk de vorm van een das in de 17e eeuw, tijdens de Dertigjarige Oorlog. In Kroatië droegen huursoldaten uit de Habsburgse militaire gebieden een stuk stof om de hals, geknoopt in een eenvoudige maar doelmatige knoop. Deze doek had niet alleen een symbolische betekenis voor trouw aan het vaderland, maar ook een praktische functie. Zij beschermden tegen kou en wind, nam zweet op en hield het uniform bijeen. De knoop op knoop was dan ook geen toeval, maar noodzaak. Daarnaast fungeerde de manier van knopen als herkenningsteken. Aan de kleur en knoop kon worden afgelezen bij welke eenheid een soldaat hoorde. Op het slagveld kon dan beter worden gezien wie vriend en vijand was.

Toen Franse officieren deze Kroatische soldaten in Parijs zagen, trok vooral de nonchalante elegantie van de geknoopte halsdoek hun aandacht. Wat aanvankelijk een militaire hals-decoratie was, werd daar opgepikt door de Parijse modewereld. Men noemde het accessoire cravate, afgeleid van het Franse woord voor Kroaat.

De ware doorbraak volgde toen Lodewijk XIV van Frankrijk de stijl omarmde. Vanaf dat moment verspreidde de cravate zich razendsnel onder de Europese elite. In deze fase had zij nog de vorm van een lang, rijkversierde linnen of zijden doek, vaak voorzien van een ingewikkelde knoop. Pas in het begin van de 19e eeuw begon de halsdoek geleidelijk te transformeren tot de stropdas zoals wij die nu kennen. In die periode ontstonden ook de eerste gespecialiseerde stropdasbedrijven, die hun producten niet langer uitsluitend aan de elite, maar ook aan de burgerij verkochten. Met de opkomst van de Industriële Revolutie, en de finishing-touch in 1924 door de Amerikaan Jesse Langsdorf, kreeg de stropdas haar huidige eenvoud. Toen werd het zijwaarts snijden van de stof geïntroduceerd, met als doel een grotere flexibiliteit en een efficiënter productieproces. Precies hoe we dat nu ook nog doen.

De Das en de Mens

De wijze waarop een stropdas wordt gedragen, en vooral ook wanneer, zegt iets fundamenteels over de mens. Waar ligt de aandacht? Bij de knoop, het materiaal, de kleur? Elk van deze keuzes draagt betekenis. Zoals eerder besproken beïnvloeden mens en stropdas elkaars schoonheid. Maar de wezenlijke vraag luidt: wat zegt dat eenvoudige stuk zijde of wol over het mens-zijn zelf?

De stropdas vertelt iets over de manier waarop wij situaties benaderen en duiden. Bij een begrafenis zouden wij evengoed een zwart trainingspak kunnen aantrekken. Toch kiezen wij, net als bij een bruiloft, voor een stropdas. Niet omdat het praktisch is, integendeel, het vraagt een extra handeling. Een bewuste inspanning. Juist daarin schuilt haar betekenis. Wij

dragen de stropdas uit fatsoen, uit respect, en uit erkenning van de ernst of plechtigheid van het moment. In die zin zegt de stropdas iets over hoe wij ons tot elkaar verhouden als mensen. Zij fungeert als een stille afspraak en een visueel teken van sociale betrokkenheid. Tegelijkertijd is de stropdas geen universeel symbool van de mensheid als geheel, maar eerder een uitgesproken teken binnen het mannelijke domein. Zoals ook dr. Hassler¹ in zijn lezing over de filmindustrie benoemde, bestaat er een hardnekkig discours waarin de stropdas wordt geassocieerd met mannelijkheid. De stropdas vertelt ons daarmee iets over de omgangsnormen van de man, en over de mate waarin hij deze normen serieus neemt. Psychologisch onderzoek laat dan ook zien dat het streven naar sociale rang en invloed een fundamentele menselijke motivatie is². Daarbij blijkt dat mannen gemiddeld sterker gericht zijn op het verwerven en uitdragen van macht dan vrouwen, terwijl vrouwen vaker status via erkenning nastreven³. Dit kan verklaren waarom symbolen van autoriteit en professionaliteit, zoals formele kleding en accessoires (als de das), historisch zo sterk met mannelijkheid zijn verbonden. Zowel uit respect maar grotendeels ook doordat de mens op zoek is naar een hoge positie in rang. Deze stropdas geeft dit verlangen weer en toont het mens-zijn aan.

Toch is ritueel onlosmakelijk met dit alles verbonden. Met name rondom geboorte, huwelijk en dood bestaan rituelen die binnen de antropologie breed worden erkend, waarbij kledingkeuze een waarde toekent aan de gebeurtenis⁴, en waarbij de stropdas een wezenlijke rol vervult. Rituelen vormen een gedeeld repertoire van handelingen en symbolen die zichtbaar maken hoe een gemeenschap betekenis geeft aan specifieke gebeurtenissen en sociale rollen⁵. De herhaalde kledingkeuze (de stropdas als vast onderdeel) binnen deze rituele contexten draagt bij aan de bevestiging van bestaande sociale structuren, waardoor afwijking ervan als ongepast wordt gezien. Waar Marx en Foucault kritiek leverden op culturele aspecten die de klassensamenleving in leven hielden en deze zagen als instrumenten van inherente onderdrukking, richt Pierre Bourdieu zijn analyse op de stropdas. Hij benadrukte vooral de symbolische waarde van een kledingstuk en stelde dat er geen sprake kan zijn van neutraliteit⁶. De stropdas draagt volgens hem betekenis en communiceert sociale posities. Zo wordt het verschijnen zonder stropdas bij een begrafenis doorgaans als ongepast ervaren. Hierdoor ontstaat een impliciete hiërarchie. Degene die wel een stropdas draagt, wordt gezien als conformerend aan de sociale norm en daarmee als juist. Het proces waarin dergelijke gedragingen worden genormaliseerd en geritualiseerd is

¹ Hassler-Forest, D. (2025, 8 december). *De mediërende mens* (Gastlezing, DC24 cursus 3 Humaniteit).

² Anderson, C., Hildreth, J. A. D., & Howland, L. (2015, March 16). Is the Desire for Status a Fundamental Human Motive? A Review of the Empirical Literature. *Psychological Bulletin*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/a0038781>

³ Hays, N. A. (2013). *Fear and loving in social hierarchy: Sex differences in preferences for power versus status*, *Journal of Experimental Social Psychology*, Volume 49, Issue 6, 2013, Pages 1130-1136, ISSN 0022-1031.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0022103113001546?via%3Dihub>

⁴ Mathijssen, B. (2021). *De rituele driehoek: Hoe handelingen, voorwerpen en plaatsen helpen om te gaan met levensgebeurtenissen*. In S. Körver, E. Olsman, & S. Rosie (editors), *Met lichaam en geest: De rituele competentie van geestelijk verzorgers* (blz. 135-146). Eburon. <https://research.rug.nl/nl/publications/de-rituele-driehoek-hoe-handelingen-voorwerpen-en-plaatsen-helpen/>

⁵ Van den Brande, J. (2021). Rituelen en vrijzinnige plechtigheden. *Centrum voor Analytische Vredes- en Antropologisch Onderzoek (CAVA)*. <https://www.cavavub.be/nl/onderzoek/onderzoek-cava/vrijzinnig-humanisme/onderzoeksgids/op-zoek/rituelen-en-vrijzinnige-plechtigheden-jan-van-den-brande>

⁶ Dodge, T. (2022, 15 juli). Social theory: Pierre Bourdieu. <https://www.sepad.org.uk/announcement/social-theory-pierre-bourdieu?.com>

diep menselijk⁷, zoals dr. Hassler tijdens zijn lezing benadrukte. Juist daardoor is het hardnekkig en moeilijk te doorbreken. Tegelijkertijd is de vraag of dit wenselijk is, aangezien dergelijke tradities ook sociale stabiliteit en cohesie bevorderen⁸.

In dit opzicht kan de stropdas worden gezien als een belangrijk ritueel van het mens-zijn. Een symbool dat leegtes kan vullen en de verhoogde gevoeligheid kan verzachten wanneer de mens moeilijke fases in het leven doormaakt. Zij kan fungeren als een medicijn tegen het zwarte gal en tegelijkertijd het ego versterken, waardoor de man zelfverzekerd wordt. Een tegenhanger dus van melancholie, zoals ook wordt besproken in de theorie van Vinkesteijn⁹ en zijn lezing van 1 december jongstleden¹⁰. Het belang van de stropdas als onderdeel van het mens-zijn en wat zij zegt over ons sociale bestaan benadrukt filosoof Erving Goffman. Hij stelt dat kleding en andere uiterlijke tekens fungeren als zogenaamde 'sign vehicles' in sociale interacties¹¹. Kledingstukken zoals de stropdas communiceren wie wij denken te zijn, welke rol wij willen spelen en welke normen wij trachten te bevestigen in de ogen van anderen. Volgens Goffman helpen deze tekens ons te navigeren door sociale verwachtingen.

Ik knoop hem nog even om!

De stropdas weerspiegelt de mens in directe vorm, en de mens weerspiegelt zich in de stropdas. Beide kennen een diversiteit aan esthetiek die hun schoonheid bepaalt en hebben een proces van evolutie doorgemaakt tot wat we nu kennen. Van de Kroatische soldaten die de eerste halsdoeken droegen, tot het moment dat Lodewijk XIV het omarmde en de mode zich door Europa verspreidde. De stropdas is door de eeuwen heen net zo verschillend populair geweest als het menselijke humeur. Wat altijd constant bleef, is dat de stropdas iets zegt over de mensheid. Ze reflecteert hoe wij waarde hechten aan sociale stabiliteit en eenheid, en onze drang naar hogere sociale orden. Net zoals in de menselijke politiek roept dit accessoire verschillende reacties op. Geliefd bij de een, gehaat door de ander. Eén ding is zeker, de stropdas is een onderdeel van het menselijk bestaan, en dat zal voorlopig zo blijven.

⁷ Tonna, M., Ponzi, D., Palanza, P., Marchesi, C., & Parmigiani, S. (2020). *Proximate and ultimate causes of ritual behavior. Behavioural Brain Research*, 393, 112772. <https://doi.org/10.1016/j.bbr.2020.112772>

⁸ Tonna, M., Ponzi, D., Palanza, P., Marchesi, C., & Parmigiani, S. (2020). *Proximate and ultimate causes of ritual behavior. Behavioural Brain Research*, 393, 112772. <https://doi.org/10.1016/j.bbr.2020.112772>

⁹ Vinkesteijn, R. (2025). De introductie (pp. 1-12). In *The language of melancholy: A historical-philosophical exploration of its potential* (1st ed.).

¹⁰ Vinkesteijn, R. (2025, 1 december). *Homo Melancholicus* (Gastlezing, DC24 cursus 3 Humaniteit).

¹¹ Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. Garden City, NY: Doubleday. <https://fluidself.org/books/psychology/the-presentation-of-self-in-everyday-life?.com>